

Wymagania edukacyjne z historii w klasie 5

w roku szkolnym 2025/2026

Ocena dopuszczająca: *Uczeń...*

- Porządkuje wydarzenia chronologicznie.
- Zna ramy chronologiczne prehistorii, starożytności i średniowiecza.
- Zna ramy chronologiczne istnienia najstarszych cywilizacji: Mezopotamii, Egiptu, Grecji, Rzymu.
- Posługuje się pojęciami z zakresu chronologii: p.n.e., n.e., wiek, tysiąclecie
- Umiejszcawia wydarzenia na osi czasu
- Na podstawie daty rocznej, potrafi określić wiek wydarzenia (cyfrą rzymską)
- Umiejszcawia na mapie oraz odczytuje wydarzenia i miejsca historyczne z mapy (państwa, miasta, krainy historyczne, krainy geograficzne, rzeki, miejsca bitew, procesy historyczne np. rozprzestrzenianie się chrześcijaństwa, zmiany granic, np. zasięg i zmiany terytorialne Imperium rzymskiego i Cesarstwa Bizantyjskiego, Ekspansji Arabów, granic Polski w średniowieczu)
- Rozpoznaje podstawowe pojęcia na podstawie ich opisu
- Rozpoznaje postaci historyczne na podstawie ilustracji
- Przy pomocy nauczyciela używa podstawowych pojęć do opisu wydarzeń historycznych
- Potrafi w kilku zdaniach opowiedzieć o wydarzeniu historycznym.
- Zna daty: ok. 10 000 r. p.n.e., 753 r. p.n.e., 313 r., 395 r., 476 r., 622 r., 966 r., 1000 r., 1025 r., 1054 r., 1138 r., 1228 r., 1320 r., 1364 r., 1370 r., 1385 r., 1410 r., 1453 r., 1466 r.,
- Rozpoznaje koczowniczy i osiadły tryb życia
- Wymienia cechy charakterystyczne i sposoby życia w koczowniczym i osiadłym trybie życia
- Przyporządkowuje epoki paleolitu i neolitu do koczowniczego i osiadłego trybu życia
- Rozpoznaje egipskie hieroglify, sumeryjskie pismo klinowe i pismo alfabetyczne
- Charakteryzuje warunki naturalne panujące w starożytnej Mezopotamii, Egipcie i Grecji.
- Rozpoznaje faraona
- Rozpoznaje architekturę i sztukę starożytnych cywilizacji: Egiptu, Grecji, Rzymu
- Rozpoznaje kościół Hagia Sophia
- Rozumie zależność pomiędzy wyobrażeniem „wilczycy kapitolńskiej” a legendą o założeniu Rzymu

- Rozpoznaje greckiego hoplitę, rzymskiego legionistę i średniowiecznego rycerza
- Rozpoznaje wizerunki bogów egipskich i greckich.
- Wyjaśnij różnicę pomiędzy politeizmem i monoteizmem
- Wie co oznaczało w starożytnej Grecji i Rzymie być obywatelem
- Wymienia przykłady bogów egipskich, greckich i rzymskich
- Wyjaśnia jak Egipcjanie, Grecy i Rzymianie wyobrażali sobie bogów i jakie przypisywali im cechy
- Wie, jakie cechy miał Bóg w religii Hebrajczyków
- Wskazuje różnice pomiędzy grecką tragedią i komedią
- Wymienia grupy społeczne w starożytnym Egipcie, Grecji i Rzymie
- Wymienia stany społeczne średniowiecznej Europy i rozpoznaje je na ilustracjach
- Rozpoznaje prawa i obowiązki seniora i wasala
- Rozpoznaje architekturę romańską i gotyką
- Wymienia cechy idealnego rycerza
- Wymienia elementy charakterystyczne średniowiecznego miasta, zamku, klasztoru, wsi
- Wyjaśnia na czym polegał średniowieczny uniwersalizm kultury
- Rozpoznaje warunki życia w średniowiecznym mieście, wsi i zamku.
- Wyjaśnia rolę średniowiecznego miasta i średniowiecznej wsi w gospodarce średniowiecza
- Wyjaśnia rolę średniowiecznych zamków
- Rozumie, że społeczeństwa starożytne i średniowieczne nie były równe i były hierarchiczne
- Wymienia nazwy plemion zamieszkujących ziemie polskie w X w.
- Rozpoznaje przyczyny i skutki: chrztu Polski, zjazdu gnieźnieńskiego, kryzysu monarchii wczesnopiastowskiej, testamentu Bolesława Krzywoustego, rozbicia dzielnicowego, zjednoczenia Polski, założenia Akademii Krakowskiej, unii polsko-litewskiej, wojen polsko-krzyżackich
- Rozpoznaje średniowieczny gród i go opisuje, używając właściwych pojęć
- Dostrzega różnice pomiędzy grodem a miastem
- Wymienia obowiązki mieszkańców najdawniejszej Polski
- Zna ramy chronologicznie rozbicia dzielnicowego
- Rozpoznaje rycerzy zakonu krzyżackiego
- Charakteryzuje Akademię Krakowską

Ocena dostateczna: *Uczeń...*

- Samodzielnie używa podstawowych terminów historycznych związanych z tematami (potrafi ich użyć w wypowiedzi)
- Samodzielnie charakteryzuje postaci historyczne.
- Wyjaśnia, czym prehistoria różni się od historii
- Wyjaśnia skutki rewolucji neolitycznej dla życia ówczesnych ludzi
- Wymienia cechy wspólne pierwszych cywilizacji
- Charakteryzuje grupy społeczne w starożytnym Egipcie, Grecji i Rzymie
- Charakteryzuje zakres władzy faraona
- Tłumaczy, co oznacza stwierdzenie, że Egipt był darem Nilu i jakie znaczenie miała ta rzeka dla starożytnego Egiptu
- Charakteryzuje system wierzeń w starożytnym Egipcie, Grecji i Rzymie i Izraelu
- Przedstawia rolę („zadania”) kobiety w starożytnej Grecji, Rzymie i w średniowiecznej Europie
- Przedstawia rolę („zadania”) dziecka w starożytnej Grecji, Rzymie i w średniowiecznej Europie
- Charakteryzuje demokrację ateńską i republikę rzymską
- Umiejscawia w czasie powstanie i rozwój demokracji ateńskiej
- Wymienia cechy charakterystyczne architektury greckiej i rzymskiej
- Przedstawia dokonania Greków w dziedzinie teatru
- Rozpoznaje starożytny teatr grecki
- Podaje przykład mitu greckiego (np. mit o Heraklesie) i wskazuje, jakie pełnił funkcje (np. wyjaśniał świat).
- Wyjaśnia czym zajmowali się pierwsi filozofowie
- Przedstawia legendę o założeniu Rzymu.
- Porządkuje chronologicznie systemy sprawowania władzy w starożytnym Rzymie
- Charakteryzuje armię rzymską
- Wyjaśnia różnicę między republiką, monarchią, cesarstwem.
- Przedstawia stosunek Rzymian do niewolników
- Charakteryzuje grupy społeczne w starożytnym Egipcie, Grecji i Rzymie
- Przedstawia warunki życia mieszkańców Rzymu
- Wyjaśnia przeznaczenie budowli rzymskich (do czego służyły?)

- Rozumie znaczenie dróg w starożytnym Rzymie
- Dostrzega wpływ prawa rzymskiego i łaciny na współczesność
- Przedstawia metody prześladowania chrześcijan przez Rzymian
- Wymienia przyczyny podziału Imperium Rzymskiego na część zachodnią i wschodnią
- Wymienia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku zachodniego cesarstwa rzymskiego
- Wyjaśnia, dlaczego Konstantynopol nazywano Nowym Rzymem
- Wymienia przykłady osiągnięć cywilizacji arabskiej
- Opisuje warunki naturalne panujące na Półwyspie Arabskim
- Potrafi scharakteryzować życie i wierzenia plemion arabskich przed VII w.
- Zna ramy chronologiczne feudalizmu w Europie
- Zna podstawowe zasady obowiązujące w systemie feudalnym
- Wyjaśnia zależność między seniorem a wasalem.
- Opisuje średniowiecznego rycerza
- Wyjaśnia jakie warunki należało spełnić, aby zostać rycerzem
- Wymienia grupy społeczne zamieszkujące miasto
- Wymienia zajęcia przedstawicieli stanów społecznych średniowiecza
- Charakteryzuje warunki życia w średniowiecznym mieście, wsi, zamku
- Wymienia miasta, w których powstały pierwsze uniwersytety w Europie
- Wymienia cechy charakterystyczne stylu romańskiego i gotyckiego w architekturze
- Wymienia przyczyny i skutki: chrztu Polski, zjazdu gnieźnieńskiego, kryzysu monarchii wczesnopiastowskiej, testamentu Bolesława Krzywoustego, rozbicia dzielnicowego, zjednoczenia Polski, założenia Akademii Krakowskiej, unii polsko-litewskiej, wojen polsko-krzyżackich
- Zna ramy chronologiczne panowania dynastii Piastów
- Wyjaśnia umowność pojęcia „chrzest Polski” i rolę chrztu władcy dla całego państwa
- Wyjaśnia dlaczego o Polsce w X w. mówi się „państwo Mieszka”
- Charakteryzuje spotkanie Bolesława Chrobrego z Ottonem III w czasie zjazdu gnieźnieńskiego
- Wyjaśnia, jakie było przeznaczenie grodów w państwie pierwszych Piastów
- Wyjaśnia rolę drużyny książęcej w państwie pierwszych Piastów
- Wymienia przyczyny kryzysu państwa polskiego za panowania Mieszka II

- Wyjaśnia przyczyny i okoliczności pojawienia się Krzyżaków na ziemiach polskich
- Rozumie korzyści wynikające z unii dla Polski i dla Wielkiego Księstwa Litewskiego
- Zna postanowienia I pokoju toruńskiego i II pokoju toruńskiego

Ocena dobra: *Uczeń...*

- Analizuje materiał źródłowy posługując się pytaniami pomocniczymi lub wskazówkami w odpowiedzi
- Rozpoznaje wydarzenia historyczne po opisie tekstu źródłowego lub na podstawie obrazu/ilustracji
- Samodzielnie rozwija pojęcia i terminy historyczne związane z tematem (rozwija pojęcie podając jego opis)
- Charakteryzuje i analizuje przyczyny oraz skutki wydarzeń (np. skutki rozbicia dzielnicowego, unii polsko-litewskiej).
- Wyjaśnia w jaki sposób faraonowie próbowali zapewnić sobie życie wieczne
- Wyjaśnia, jaką rolę w wierzeniach Egipcjan odgrywał faraon
- Przedstawia pozycję kobiety w starożytnej Grecji, Rzymie i w średniowiecznej Europie
- Przedstawia pozycję dziecka w starożytnej Grecji, Rzymie i w średniowiecznej Europie
- Rozumie wpływ warunków naturalnych na podział na polis i rozwój Greków jako żeglarzy i rzemieślników
- Wymienia cech wspólne łączące wszystkich Hellenów
- Wymienia najważniejsze osiągnięcia naukowe starożytnych Greków
- Rozumie, że wiele słów z języka greckiego i łaciny jest obecnych we współczesnym języku polskim
- Wyjaśnia na czym polegała wyjątkowość demokracji ateńskiej w starożytnym świecie
- Objaśnia ustrój republiki rzymskiej i konflikt między patrycjuszami a plebejuszami.
- Opisuje przemiany – upadek republiki (z uwzględnieniem postaci Juliusza Cezara) i powstanie cesarstwa w czasach Oktawiana Augusta
- Wyjaśnia dlaczego Rzymianie prześladowali pierwszych chrześcijan
- Wymienia podstawowe różnice między Kościołem katolickim i Kościołem prawosławnym
- Charakteryzuje okoliczności w jakich powstał islam z uwzględnieniem roli Mahometa
- Charakteryzuje władzę królewską, cesarską i papieską
- Wyjaśnia jak przebiegała uroczystość nadania lenna

- Przedstawia warunki życia w średniowiecznym mieście, wsi, zamku
- Wyjaśnia, kto i w jaki sposób zarządzał średniowiecznym miastem
- Porównuje pozycję chłopów na tle pozycji przedstawicieli innych stanów społecznych
- Wyjaśnia przyczyny powstania uniwersytetów
- Zna ramy chronologiczne stylu romańskiego i gotyckiego
- Wyjaśnia przyczyny i skutki: chrztu Polski, zjazdu gnieźnieńskiego, kryzysu monarchii wczesnopiastowskiej, testamentu Bolesława Krzywoustego, rozbicia dzielnicowego, zjednoczenia Polski, założenia Akademii Krakowskiej, unii polsko-litewskiej, wojen polsko-krzyżackich
- Wyjaśnia jakie zmiany w państwie i w społeczeństwie spowodował chrzest Mieszka dla całego społeczeństwa
- Rozpoznaje wygląd i uzbrojenie wojownika należącego do drużyny książęcej
- Rozumie, że państwo Piastów powstało w wyniku podboju
- Charakteryzuje kryzys państwa Piastów po śmierci Bolesława Chrobrego
- Opisuje przemiany społeczne i gospodarcze, z uwzględnieniem kolonizacji niemieckiej
- Charakteryzuje proces zjednoczenia państwa polskiego na przełomie XIII i XIV w.
- Omawia okoliczności, w jakich doszło do odnowienia Akademii Krakowskiej
- Charakteryzuje relacje polsko-krzyżackie uwzględniając najważniejsze wydarzenia i ich skutki (utrata Pomorza Gdańskiego i Kujaw, procesy papieskie, Wielką Wojnę z Zakonem, Wojnę Trzynastoletnią)
- Wymienia dokonania władców Polski: Mieszka I, Bolesława Chrobrego, Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela, Władysława Łokietka, Kazimierza Wielkiego

Ocena bardzo dobra: *Uczeń...*

- Samodzielnie analizuje materiał źródłowy.
- Uzasadnia historyczną wagę wydarzeń historycznych (np. dlaczego chrzest był przełomowy dla państwa pierwszych Piastów)
- Wyjaśnia zależność pomiędzy położeniem geograficznym i warunkami geograficznymi, a narodzinami cywilizacji starożytnej Mezopotamii, Egiptu i Grecji.
- Charakteryzuje wierzenia Egipcjan i Greków na temat życia pozagrobowego
- Rozumie i wyjaśnia znaczenie zachowania ciała dla życia po śmierci w wierzeniach Egipcjan

- Rozumie z czego wynika ostrożność, z jaką historycy podchodzą do Biblii jako źródła historycznego
- Wyjaśnia czym różni się mit od filozofii w zakresie postrzegania świata przez ludzi
- Wyjaśnia, dlaczego Grecy nie utworzyli jednego państwa
- Wyjaśnia z czego składało się wychowanie obywateli w starożytnej Grecji
- Uzasadnia wpływ armii rzymskiej na sukcesy militarne Rzymu
- Ocenia stosunek Rzymian do niewolników
- Ocenia starożytne niewolnictwo
- Wyjaśnia przyczyny, które spowodowały, że chrześcijaństwo przetrwało mimo prześladowań
- Wyjaśnia dlaczego Żydzi nie przyjęli Jezusa jako Mesjasza
- Wyjaśnia z jakich powodów Rzymianie skazali Jezusa na śmierć
- Ocenia przyczyny podziału Imperium Rzymskiego na część zachodnią i wschodnią
- Charakteryzuje relacje pomiędzy władzę królewską, cesarską i papieską
- Ocenia funkcjonowanie systemu feudalnego w Europie
- Wyjaśnia wpływ feudalizmu na sytuację polityczną, gospodarczą i społeczną średniowiecznej Europy
- Wyjaśnia jak feudalizm wpłynął na ukształtowanie się rycerstwa
- Charakteryzuje uroczystość pasowania na rycerza
- Porównuje warunki życia w średniowiecznym mieście, wsi, zamku
- Ocenia pozycję kobiety w starożytnej Grecji, Rzymie i w średniowiecznej Europie
- Ocenia pozycję dziecka w starożytnej Grecji, Rzymie i w średniowiecznej Europie
- Potrafi przedstawić okoliczności, w których doszło do wielkiej schizmy wschodniej
- Przedstawia dokonania Justyniana Wielkiego
- Przedstawia okoliczności upadku cesarstwa bizantyjskiego
- Rozpoznaje przynależność polityczną Konstantynopola na przykładzie zmian w wyglądzie kościoła Hagia Sophia
- Rozumie rolę Arabów jako pośredników między cywilizacją Wschodu i Zachodu
- Wyjaśnia znaczenie religii i Kościoła w funkcjonowaniu średniowiecznego społeczeństwa
- Wskazuje w swoim regionie przykłady zabytków, stylów architektonicznych (romańskich/gotyckich) i potrafi je opisać.
- Przedstawia organizację państwa Mieszka I

- Opisuje warunki życia mieszkańców Polski pierwszych Piastów
- Ocenia przyczyny i skutki: chrztu Polski, zjazdu gnieźnieńskiego, kryzysu monarchii wczesnopiastowskiej, testamentu Bolesława Krzywoustego, rozbicia dzielnicowego, zjednoczenia Polski, założenia Akademii Krakowskiej, unii polsko-litewskiej, wojen polsko-krzyżackich
- Przedstawia przebieg i skutki wyprawy misyjnej biskupa Wojciecha
- Ocenia polityczne znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego
- Rozumie dlaczego pojawienie się Krzyżaków było zagrożeniem dla państwa polskiego
- Rozumie znaczenie zwycięstwa Polski pod Grunwaldem

Ocena celująca: *Uczeń...*

- Formułuje własne wnioski na podstawie źródeł i analizy faktów.
- Rozumie znaczenie rewolucji neolitycznej dla rozwoju ludzkości.
- Na podstawie wizerunków z Księgi Umarłych omawia poszczególne etapy sądu Ozyrysa nad duszą zmarłego Egipcjanina wpisując je w system wierzeń Egipcjan na temat życia pozagrobowego
- Rozumie rolę, jaką w greckiej religii odgrywała mitologia
- Rozumie znaczenie Iliady i Odysei dla wychowania Greków
- Porównuje republikę rzymską z demokracją ateńską.
- Porównuje demokrację ateńską ze współczesną demokracją.
- Porównuje termin „republika” w ujęciu rzymskim i współczesnym (np. w Polsce).
- Wyjaśnia różnice w sposobie rządzenia państwem rzymskim w okresie istnienia republiki i cesarstwa (tzw. Komedia republiki)
- Wymienia frazeologizmy mitologiczne (np. syzyfowa praca, nić Ariadny i inne) i wyjaśnia ich pochodzenie
- Wymienia frazeologizmy historyczne (przekroczyć Rubikon, Kości zostały rzucone, Wszystkie drogi prowadzą do Rzymu) i wyjaśnia ich pochodzenie
- Ocenia dokonania starożytnych Greków i Rzymian
- Wskazuje wpływ kultury greckiej na współczesność, np. olimpijskie tradycje, idee filozoficzne.
- Samodzielnie analizuje wpływ idei rzymskich na współczesność
- Potrafi wyczerpująco opowiedzieć o narodzinach chrześcijaństwa i jego rozpowszechnianiu się w czasach starożytnych
- Ocenia wpływ ustanowienia chrześcijaństwa religią państwową w Rzymie na sukces tej religii w świecie

- Rozumie konsekwencje wielkiej schizmy wschodniej dla jedności chrześcijaństwa
- Potrafi wskazać kraje europejskie, w których współcześnie dominuje prawosławie i kraje, w których dominuje katolicyzm
- Ocenia relacje między władzę królewską, cesarską i papieską
- Wyjaśnia, dlaczego średniowieczni władcy dążyli do odnowienia cesarstwa rzymskiego
- Analizuje związki między islamem a judaizmem i chrześcijaństwem
- Formułuje refleksję nad rolą edukacji i rozwoju społecznego średniowiecza
- Potrafi wyczerpująco opisać wygląd średniowiecznego miasta, wsi, zamku.
- Ocenia znaczenie religii i Kościoła w funkcjonowaniu średniowiecznego społeczeństwa
- Ocenia wpływ chrztu i tworzenia się państwowości polskiej na życie mieszkańców państwa pierwszych Piastów
- Porównuje okres rozbicia z innymi okresami rozbiorów lub zjednoczeń w historii Polski.
- Porównuje unię polsko-litewską z innymi uniami (np. średniowieczne unie europejskie).
- Wyjaśnia przyczyny, które skłoniły księcia Bolesława do zorganizowania wyprawy misyjnej do Prus
- Ocenia decyzję Bolesława Krzywoustego o podziale Polski na dzielnice
- Ocenia skutki sprowadzenia zakonu krzyżackiego dla państwa polskiego
- Ocenia skutki wielkiej wojny dla państwa polsko-litewskiego oraz dla zakonu krzyżackiego
- Ocenia znaczenie odzyskania Pomorza Gdańskiego i ujścia Wisły dla dalszego rozwoju państwa polskiego
- Ocenia dokonania władców Polski: Mieszka I, Bolesława Chrobrego, Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela, Władysława Łokietka, Kazimierza Wielkiego